Ч. 27 (12.393). Львів, середа 5. лютого 1930. Poeztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

## Наше становище.

**Промова голови Української Парляментарної Репрезентації посла д-ра Дм. Левицького, виголошена на пленарному засіданні сойму дня 3. лютого ц. р. в часі ґенеральної бюджетової дискусії в імени Українського Клюбу (УНДО), Українського Соціялістично-Радикального Клюбу, Білоруського Клюбу й українських послів Сель-Союзу.**

Високий Сойме! Стоячи непохитно на становищі, зясованім нами з тієї трибуни при першій бюджетовій дискусії теперішнього сойму, заявляю в імени Клюбів: Українського (УНДО), Українського Соціялістично-Радикального і Білоруського, а також в імени українських послів Сель-Союзу, що слідує:

Невідповідаючий в ніякій мірі господарській спроможности населення тримільярдовий бюджет скріплює загально розміри господарської кризи. Під тягарем тримільярдового бюджету вгинається цілий край і спричинює кризу, якої не переживає ніяка країна в Европі.

Факт, що більше одної третини бюджету зїдає військо і поліція, говорить сам про себе. Польська держава є зі становища бюджетових цифр поліційною і мілітарною державою. Бюджет є наглядним запереченням тих заяв, які так часто пливуть з уст польського міністра закордонних справ про внутрішній і зовнішній мир.

З українського і білоруського народів стягається щонайменше одну пяту тримільярдового бюджету. Ці гроші вертають до названих народів тільки у виді війська та поліції, адміністрації та акції для їх винародовлювання. Уряд і законодатні польськ. палати стоять по нинішній день на становищі, що землі, заселені українським і білоруським народом у Польщі, є тільки кольонією, призначеною до експльоатації під господарським і національним оглядом. Твердження народів цих земель, що польська держава перебрала супроти них не тільки самі права, але й обовязки, вважається протидержавним становищем, яке належить переслідувати і гнобити. І тому то у бюджеті находимо ріжнородні суми, призначені на такі цілі, як допомога польським дітям у Китаю, а натомісць усі українські та білоруські внесення за те, щоби бодай дріб промілю призначити на українські та білоруські цілі більшістю бюджетової комісії відкинені. Цей факт найвимовніше потверджує дійсність, в якій не тільки уряд, але й велика більшість польської суспільности веде завзяту боротьбу з українським і білоруським народом.

Живемо в часах, коли відродження народів як історична хвиля розливається по цілій земській кулі. Ніхто і ніщо не всилі опертися цій хвилі. Ви, панове, — припускаємо, — свідомо закриваєте на це очі. Думаєте, що при допомозі поліційних метод можна цю історичну хвилю здержати. Якщо це випливає з вашої державної рациї, то (на це нема ради) одиноким реґулятором співжиття і надалі буде суд і тюрма. Тому не вимагайте від нас, панове, нічого іншого, як тільки боротьби в обороні нашого національного стану посідання і наших національних прав.

Над цілим життям повисло тепер марево катастрофи, передовсім у рільництві. Крім загальної світової господарської коньюнктури спричинила такий стан в першу чергу політика польських урядів, яка за всяку ціну, навіть ціною 77 відсотків рільництва, прямує до витворення великого промислу, потрібного передовсім для воєнних цілей. У далеко більшій ніж польський нарід мірі відчувають цю катастрофу у 87 відсотках рільничі український і білоруський народи, бо на наших землях вона виступає в значно гостріших формах. А довела до цього польська політика у відношенні до цих народів. Навіть рільництво трактується на українських і білоруських землях як політику. І воно на наших землях, як зрештою все, є під доглядом і каганцем всевладної поліції. Такі дивогляди, як заборона чисто господарських курсів, або переслідування наскрізь аполітичних господарських установ, є на денному порядку. Щодо аґрарної політики польської влади, то від самого початку вийшла вона на тори німецьких юнкерських традицій. Її виливом була кольонізація та осадництво, а далі протеґування більшої посілости тільки тому, що вона в польських руках.

Скажете, що кольонізації українських і білоруських земель уже не переводиться. Це правда, що темпо кольонізації ослабло, бо не маєте міліонів, які поїдає кольонізація, цей найбільший абсурд зі становища господарської політики. Але ідейно та потенціяльно ця справа є все живою у головах польської суспільности.

Дотеперішня господарська політика у відношенні до народів українського та білоруського є в великій мірі причиною теперішньої кризи. Це є наслідки ведення війни державою майже з третиною своїх горожан української та білоруської національности. Це є наслідки політики польської держави, яка, маючи 40 відсотків неполяків, хоче бути конечно національно виключно польською державою.

Політика польських урядів у відношенні до українського й білоруського народів від першого дня істнування Польщі аж досі йде в напрямі заперечення їх прав на самостійне життя та в напрямі цілковитого їх винищування в тому часі, коли принцип самоозначення народів здобуває собі щораз більше право горожанства в світі. Скасування самоврядування, майже повна ліквідація національного шкільництва, спавперизування широких мас сільського населення, занархізування правних відносин, заогнення релігійних відносин і підпорядкування всього життя цих народів міністерству внутрішніх справ — ось напрямні дотеперішньої польської політики у відношенні до українського й білоруського народу.

З уваги на все повище ставимо внесення на відкинення цілого бюджету. Знаємо, що це внесення не найде більшости в цій палаті, а також знаємо, що ніхто з польського боку в тій палаті не противставиться у рішучий спосіб дотеперішній політиці, а діла завсіди перечать словам, які між іншим і сьогодні перед полуднем сказав з цієї трибуни пос. Чапінський. Одначе це нас не залякує. Бо життєві сили наших народів є такі великі, що історичних хвиль, по яких наші народи почали плисти в часі загального відродження націй, ніхто і ніщо спинити не буде в силі.



## Звироднїння великої нації.

(Від нашого кореспондента.)

**Париж, 30. січня 1930.**

I.

Без особливого зворушення приймає оце Париж звістки про уступлення еспанського диктатора Рівери. „Уступлення"! Властиво треба сказати: упадок. І то упадок одночасно припадковий, і самим „пошкодованим" необережно спровокований, і — тим самим — несвобідний також від деякого посмаку смішности. Старий „сальоновий лев" (нічим іншим, як саме оцим не був Прімо де Рівера за час свого життя до хвилі обняття диктатури) зле обчислився. Ні сіло, ні пало заявив він світові, що уступить, якщо військова, тобто офіцирська організація цього від нього забажає: він був певний, що військо є за ним і що воно домагатиметься залишення його при владі. Необережна заява! Бо військова організація вмить стала проти нього і — хопила його за слово. Він думав, що від армії прийде потвердження і закріплення диктатури. Тимчасом їй прийшов від армії — амінь.

Не сталось воно мабуть без деякого — може навіть рішаючого — кивка з боку короля; король не тільки не старався зберігти диктатора при владі, а просто таки з місця поручив свойому прибічному генералови, шефови королівської військової канцелярії, взятися за складання нового кабінету. Часи змінилися, і настрої, і замість вдоволення і успіхів прийшло розчарування. Зіпсованість і продажність колишнього парляментарного режіму так були надоїли королеві Альфонсові, що він з захопленням згодився був на диктатуру Рівери, надіючись від неї віднови державного й соціяльного ладу, і національного відродження Еспанії. Та вісім років диктатури ні віднови, ні відродження Еспанії не принесли. З вини Рівери — за слабого для такого завдання? Чи з інших причин незалежних від його особи, від його розуму й волі, одним словом, від його політичного хисту?

Бо це дуже велика — дарма, що широко розповсюджена і глибоко вкорінена й безпідставно оптимістична — помилка: думати, що бупім-то кожна, якаб вона і не була складна — політична чи соціяльна проблема неминучо й безумовно мусить мати свою корисну й додатню розвязку. Розвязку, правда, кожна політична проблема має, тільки часто, дуже часто розвязкою тою буває смерть або принаймні знидіння даного збірного організму, будь він державою, клясою чи навіть нацією. Коли думаєте, що смерть — розвязка, то ваша оптимістична віра в неминучість розвязки кожного політичного питання оправдана. Тільки: який це оптимізм — смерть? Тай: яка з такої „розвязки" користь навіщеному суспільному орґанізмові?

Пригадується нам у цьому місці відповідь яку один із наших чільних діячів старшого покоління на еміграції дав був — буде тому незабаром уже десять років — на предложення піти sub jugum історичного ворога:

— **Zum Sterben hab' ich noch immer Zeit genug...**

Справді: смерть — не розвязка в ділянці політичних питань.

На жаль є збірні орґанізми, краї, народи, держави, кляси, нації, для яких іншої розвязки немає. Доля Еспанії, яка — переживши найвищі шпилі потуги, багацтва і впливу, тай, маючи за собою таку політичну велич, якій до пари може стати хіба вчорашня Велика Британія — бється від кількох століть, наче риба на піску, серед судорогів соціяльної й політичної недолі, — ця доля Еспанії дає, як то кажуть, „багато до думання".

II.

Один з провідних, нині — правда — трохи призабутих діячів французьких епохи 1830 років, Казимир Періе залюбки повторював у пору революційних труднощів і прикростей з часу ліквідації Реставрації, що він волить „анархію республиканську" від „анархії королівської": він мав на увазі тупий і безнадійний режім обмеженого і впертого Шарля Х-го. Чому? Бо, казав він, після республиканської анархії з правила наступає порядок, а натомісць після королівської анархії немає іншого виходу, як республика...

Чи буде таке і в Еспанії? Можливо, що так — бо вже лунають по вулицях Мадриду і Барцельони кличі: Нехай живе республика! Але можливо теж, що ні: сьогодні ще неможливо дати відповідь. Бо кінець кінців, що бачимо оце в Еспанії?

Офіцири повалили диктатора, якому лишається хіба одна, сумнівна розрада: що так само 1814 року, у Фонтенбльо не хто інший, як маршали Наполеонівські присилували цісаря уступити. Та сяк, чи так, а Еспанія так само свого часу не протестувала проти завішення парляментаризму, як згодом і не піддержала директорії. Перед здивованим світом розкривається картина вже навіть не безладдя й анархії, а просто — картина байдужности, безсилля, нецікавости.

Що булоб сталося з Еспанією, якби не було

Альфонса XIII? Його престіл. Бачимо, це єдиний більш-менш тривкий елемент еспанської державности. Розклад парляментарного режіму 1923 року довів був Еспанію над саму пропасть внутрішнього і зовнішнього упадку, і король тоді улегалізував спробу диктатури. Цього 1930 року диктатура відспівала свою пісню, і знов король сьогодні легалізує її упадок. Без Альфонса XIII-го Еспанія мала би була на протязі кількох літ аж дві революції. Він їх заощадив Еспанії.

Питання тільки, чи на довго.

III.

Бо, як у всьому іншому, так і в цій історії треба виждати, що далі буде і який буде кінець? Король назначив в особі генерала Беренгера щось в роді тимчасового диктатора. На що? Щоб завернутися до старої конституції, яку завісив був Рівера? Цей диктатор провалився, коли після кількох років усяких спроб рішився був завести в Еспанії нову репрезентаційну систему, не-парляментарну, основану на модних тепер ідеях професіональних представництв, споріднених з ідеями фашизму й радянщини. Йому це не вдалося: еспанська верховодяча кляса, еліта, не пристала на ці ідеї, а еспанський загал стрінув її з найповнішою байдужністю. Одначе невже котрий-небудь з повернених оце назад старих конституційних провідників, Гера, чи інший, одержить інакший результат? Стрінеться з інакшим відгомоном у широкому загалі нації і в її еліті?

Чи воно лекше, чи може важче управляти країною, де немає громадської думки, публичної опінії, і де політичними справами цікавиться тільки тісна й обмежена верства людности? Буває, що лекше, буває, що й важче. На всякий спосіб усі, що знають Еспанію, погоджуються на одному: що загал верховодячого там кастилійського племени політично крайно байдужий, для політичних справ рівнодушний. Противники диктатури домагаються віднови свободи преси. Чому її не дати? Чому не позволити газетам писати що собі захотять, коли майже ніхто їх не читає, а ще менше хто поважно бере чинане?

IV.

Звідки взялася ця байдужність, ця політична й національна виснаженість Еспанії?

Чи спричинили її довгі століття безпросвітного, неймовірно жорстокого й хмарного, тісного й давлячого, притупляючого католицизму еспанського, який в цій країні, поза горами (ультра монтес) безприкладно й безнадійно був звиродніє і разом із собою затягнув був цілу душу Еспанії в сліпу вулицю?

Чи може рішаючу ролю в еспанській звироднілости відограла золота інфляція (бо господарське життя знає страхіття золотої інфляції, не менші від страхіть інфляції паперової), якій дало почин відкриття Америки? Той наплив золота з Мехіка, ті кораблі, навантажені сліпо награбленими, безмірними скарбами золота і дорогого каміння, — відобрали нації всяку охоту продукційної праці, промислової, торговельної, хліборобської? Бо пощо працювати, коли так легко можна добути безконечні скарби Азтеків? Тай заставити працювати негрів-рабів?

Чи нарешті може виявляється в цій еспанській анемії політичній безперечний та доволі мало відомий факт збайстрючіння еспанського племени і заникнення всякого військового духа, всякої хоробрости, всякого розмаху в жилах цього народу? Еспанська піхота була ще за Карла V-го перша в світі своєю ударністю і хоробрістю, а недавно побивали її і брали в полон скільки влізло полу-варварські ватаги такого Абд-ель-Кріма. Звідки така радикальна зміна? Чи не з того, що переслідування жидівської і арабської людности в Еспанії викликали там свого рода добір, селекцію — негативний для країни? Що енергійніші, що характерніші і що підприємчивіші елементи жидівські і арабські виемігрували масово з Еспанії, одні до Солуня і до Антверпії, другі до Африки, а осталася в Еспанії тільки маса семітського елементу другорядної вартости, всяка слабота, безкровність і безхарактерність, яка — прийнявши католицьку віру — змішала свою кров з кровю еспанською і змінила еспанську расу — з колишньої енергійної, хороброї, підприємчивої, на таку, яку оце бачимо. Бо це факт мало відомий та правдивий, що за виїмком кількох недоступних гірських околиць немає в теперішній Еспанії ні одиниці ні родини, яка була би свобідна від примішки — не семітської крови взагалі, і не позитивних її складників, — а саме крови маловартних семітських елементів.

**В. Панейко.**

---

## Москва загнівалась на Мексик.

„Берлінер Тагеблят" повідомляє з Москви, що між радянським урядом і урядом Мексика повстали якісь тайні дипльоматичні непорозуміння, наслідком яких радянський уряд відкликав з Мексика свого посла Макара, а Мексик відкликав з Москви свого представника Маттія, — який вже покинув столицю СРСР.

---

## Воєвідська регіональна вистава в Тернополі.

Столиця нашого Поділля Тернопіль живе тепер під знаком постійних приготувань до регіональної вистави, що має там відбутися в часі від 24 серпня до 29 серпня 1930. Дня 29. січня відбулося в Тернополі конституююче засідання виставового комітету під проводом воєводи Мошинського, на котрому про справи вистави реферували віцевоєвода Гінтовт Дзевалтовський, бувший віцевоєвода Седлецький і начальник воєвідського рільного виділу Ющик. Утворено поодинокі секції, між іншими історично-етнографічну секцію і визначено їм предсідників та керманичів. З весною мають приступити до будови павільонів та до фактичної організації вистави, що потягне за собою величезні видатки. Без сумніву, вистава принесе значні дефіцити, а воєвода Мошинський у своїй інавгураційній промові при нагоді основування виставового комітету заявив, що видатки покриє держава і повіти тернопільського воєвідства — очевидно з податкового гроша місцевого населення. Мета вистави чисто політична — здійснювання регіональної політики. Не без значіння для аранжерів вистави було і те, що центральне правительство виготовило проєкт скасування тернопільського воєвідства, що польські кресові діячі хочуть перепинити, виказуючи господарську життєздатність цього воєвідства, якої, по правді кажучи, нема. Українські організації й установи як і поодинокі українські громадяни не беруть участи у виставі, якої характер буде наскрізь польський і маркантно політичний. Заходи офіціальних кругів втягнути і українців до виставової акції — цілковито не вдалися і українці у тій цілій імпрезі остали і останутъ на боці.

---

## Скандальна історія.

**Виставку в Познані обкрадали по „царських зразкам".**

Познанська преса приносить сензаційну звістку про арештування визначних діячів у звязку зі зловживаннями на Загальній Краєвій Виставці. Цю звістку з подробицями передруковують і деякі львівські часописи.

У Познані арештували інж. Станіслава Філінського з жінкою, інж. Оппельн-Броніковського і Леона Ратайчака. У мешканні Філінського найшли наглядні „докази" крадіжей. Він разом із Оппельн-Броніковським і Ратайчаком брав гроші за фіктивні години надобовязкової праці і виставляв фальшиві рахунки, що дійшли гарної суми: 2 міліонів — з чого 1 міліон був фіктивний.

Дарма, що оферти Філінського були надю-

---

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ. 25)

# Сміх землі.

— Не гарячіться. Я кажу правду. Ми один одного повинні розуміти. „Обоє-рябоє". Та й чи не все одно? От як завтра зредукують вас так само, як мене сьогодні, то може ще будемо шукати хліба й в українців.

— Хіба в нас має бути редукція? — перелякалася Лідія.

— А хіба ви не знаєте? Та-ж про це всі горобці вже цвірінькають. У вашому підприємстві мають звільнити дві особи.

Слівінський взяв її під руку й забалакав мирно, поприятельськи:

— Панно Лідіє, дуже мені вас жаль, але мушу вам сказати правду: сьогодня довідався від ваших колегів, що звільняють власне вас.

— Мене? — здивувалася, неначеб була недоторканою.

— А чим ви кращі за інших?

— Мене не можуть звільнити!

— Хе-хе-хе! Ви так думаєте? За те, що ви зрадили своїх, будуть вас на руках носити? Свисніть. Мають вони досить своїх, правдивих ближніх, а не таких, як ми...

— Ви чорт, сатана!

Слівінський засміявся:

— Ні те, ні друге, а такий самий, як і ви. Ну, може трохи гірший. Але хіба-ж ви не знаєте, що цитрина потрібна лише доти, доки її не видусили?

В очах Лідії пішли колом доми, дерева, люди...

— Слівінський міцно тримав її під руку.

— Плюньте! Якось то буде. Власне я й хочу подати вам руку помочі. На днях дістаю другу працю, про продажу машин. Отже переходьте до мене й будемо разом жити. А не сподобається вам, розійдемося...

— Геть огидо! — голосно вигукнула й, вирвавши руку, швидко побігла.

— Певне зредукують, — думала, — забудуть усе, що я зробила. Ні. Цього не може бути! За мою цього не зроблять. Він бреше.

На другий день Лідія довідалася, що її дійсно зредукували.

Як прибігла додому, не памятала. Ледве зачинила за собою двері, з її грудей вирвався нестримний плач гніву й розпуки.

XXXII.

Пройшло три тижні.

Що дня виходила пройтися по вулицях у надії зустрінути Голянівського. На нього покладала всі свої сподівання. Вважала, що він один може зрозуміти її горе, муки й... допомогти їй.

Одного дня поштар приніс їй листа. На коверті було написано: „Вп. п. Лідія", а далі: вулиця й ч. дому.

— Певне від нього, — зраділа, — не знає мого прізвища...

Розірвала коперту й швидко почала читати:

„Ш. п. Лідо. Жаль мені вас, але мушу сказати вам неприємну річ. Ваш батько страшенно страждає. Я був у нього й він мені все оповів. Який він нещасний! Невже ви не можете дати йому те, на що він має право? З вами, мабуть, ми більше не побачимося. Бажаю вам навернутись до батька й осягнути спокій душі. Вибачте, що пишу вам так мало. Праця кличе. З поважанням Голянівський".

Хвилину Лідія сиділа нерухомо, з широко розплющеними очима. Потім скрикнула, заплакала й засміялася істеричним сміхом.

XXXIII.

Голянівський весь час працював над комасацією селянських ґрунтів. І в цій праці знаходив не тільки джерело нових фізичних сил, але й відпочинок для душі.

Відмахуючись від думок про Луцьк, про Лідію, про все пережите, — він старався думати над тими великими завданнями нового селянського життя, початок якого поклав своїм мірничим апаратом. Фантазія працювала в одному напрямі. Уявляв собі селянське життя за десятки, сотню років. Які перспективи! Які нові форми! Які нові сили духа й матерії!

Семенюки, Уляннюки, Іванюки, — ось вони нові пани, господарі своєї країни. Свідомі, розумні, сильні.

Душу наповняло якесь досі незнане почуття до тих, ще, може, ненароджених громадян, що підіймуть націю на вищий ступінь сили й слави.

А одночасно зростало це добре почуття до Василя й до Олени.

Спомини про неї впливали на нього, як ультрафіолетове проміння. Звідкись бралася сила духа, вогонь, бадьорість і райдужне почуття.

А в той самий час ноги, взуті в високі чоботи, ретельно міряли селянські ґрунти.

Станув, випростувався, розширив груди. Стояв на горбку. Перед ним простягнулося стареньке село, засуджене на зникнення з поверхні землі від його руки. Уявив собі, як розсиплються хатки по всьому просторі піль, як будуть виблискувати здалека білими стінами та ховатися в зелені садків, як будуть у них зріти нові думки про нові форми життя.

Зір його сягнув до обрію, де синьою смужкою розлігся лісок. За ліском — стація. Від неї біжить далеко-далеко залізничий шлях, аж до Олени. В його вухах забренів її шовковий голос. Всміхнулися рожеві уста. А очі облили його каскадою проміння.

Ввечорі він уже їхав до неї

XXXIV.

Сталося так, що того самого дня приїхав відвідати Олену й Семенюк. Всі троє дуже з цього зраділи. Їх уже вязала якась незрима тепла нитка, здалось: найкраща під сонцем.

У старенькій школі запанував святочний настрій. Лунала весела розмова, сміх, Семенюкові дотепи.

За обідом навязалася розмова про національну працю. Говорили про культурно-освітню роботу, кооперацію, ширення агрікультури, народній капітал. Прийшли до думки, що кожний український інтеліґент повинен чутко прислуховуватися до вимог сучасного життя й працювати у всіх культурних і економічних організаціях, де лише може бути корисним.

(Продовження буде.)

рожчі, він діставав постійно роботи завдяки порозумінню з Оппельн-Броніковським, що мав рішаюче слово в цій справі. Ствердили, що в численних випадках замовлення діставали німецькі фірми, так, що всі гроші втікали на чужину. З поголоски, що згадані арештування це щойно перша низка осіб, за якою підуть інші.

Найвеселішою подробицею в усій історії є факт, що арештовані дістали недавно за свою „жертвенну“ працю... дипльоми і почесні хрести заслуги.

## Комуністичні авантюри в Берліні.

Як повідомляє німецька преса, дня 1. і 2. лютого в Берліні було неспокійно. Не зважаючи на заборону, берлінські комуністи улаштували „комуністичний похід“ через головні вулиці міста. Комуністи зібрались у трьох місцях міста, принісши зі собою зброю та інші засоби для вуличної боротьби. Заалярмована поліція переїздила вулицями тягаровими автомобілями, везучи зі собою скоростріли. Поліції вдалось зліквідувати комуністичні авантюри вже в самім зародку, при чім 75 комуністів арештовано і сконфісковано цілі транспорти летючок, яких демонстранти не встигли розкинути.

## Зміни у французькій соціялістичній партії.

Французька преса подає, що після конґресу соціялістична парляментарна фракція розбилась на дві ґрупи: 12 послів соціялістів є проти участи соціялістів у владі, а 6 за участю. Леон Блюм заявився проти участи соціялістичної партії у владі і опинився у ґрупі меншости, тому провід партії мабуть перейде в руки Павла Бонкура, який домагається участи соціялістів у теперішній владі.

## Великий подвиг одного села.

### 1) „Відродження“ і присяга на тверезість цілого села.

В селі Саранчуки, бережанського повіту, сталася на сам Новий Рік цього року дуже відрадна і хвалигідна подія, а саме: в цьому селі засновано протиалькогольне товариство „Відродження“, а крім цього тамошній парох о. Омелян Кордуба відібрав цього дня присягу від 750 людей названого села, що вони не будуть уживати алькоголю. Великі заслуги біля заснування „Відродження“ і заприсяження саранчуківських громадян на тверезість положили тамошні громадяни Климко, Дубчак Гринько, Ленартович та інші. Слава тамошньому парохові за протиалькогольну працю, слава всім ініціяторам протиалькогольної акції, слава цілій громаді Саранчуки за такий гарний, гідний наслідування та дуже відрадний подвиг у нинішніх часах.

При тій нагоді слід замітити, що ще в 1928 р. протиалькогольний плебісцит у цьому селі не вдався, бо між іншим жиди надавали тамошній протиалькогольній акції політичний підклад. Ця, перша в бережанському повіті, така блискуча вдача на фронті протиалькогольної боротьби повинна найти якнайширший відгомін не тільки у Бережанщині, але й у цілому нашому краю.

### 2) Подяка жіноцтва Саранчуків за успішну протиалькогольну акцію.

Жіноцтво Саранчуків, врадуване блискучою перемогою ідеї повної абстиненції від алькоголю своїх мужів, синів і батьків зложило на руки о. Кордуби таку подяку: „Мами, жінки і сестри прилюдно складають подяку Впр. о. Ом. Кордубі за заприсяження мужчин від коршми і горівки. Тепер почуваємося щасливі. Спокій і влагода вернули у наші доми, аж хочеться жити і працювати“.

# В обороні самоуправи.

**Промова посла В. Целевича на пленарному засіданні сойму дня 31. січня 1930 р. при законопроєкті про виборчу ординацію до міських рад в Галичині.**

Висока Палато!

Так зв. національні меншини: українці, білоруси й інші, стоять на перешкоді у розвиткові самоуправи в Польщі. Розумію це так, що польське громадянство, уряд і сойм бояться участи національних меншин у самоуправі і тому стараються в той спосіб сконструувати самоуправу, самоуправні закони й круг ділання самоуправи, щоби національні меншини не добилися впливу на самоуправні установи, не мали місця для плекання своєї культури й розвитку свого господарського життя. Прошу панів, постараюся своє основне твердження доказати на прикладах.

Возьмім напр. відношення польської конституції до самоуправи, а побачимо в ній подвійну міру щодо обсягу ділання та прав самоуправи. Ст. 3. конституції в 4 уст. постановляє, що польська держава, спираючи свій устрій на основах широкої самоуправи, передасть заступництву тої самоуправи правдивий обсяг законодавства зокрема в ділянці адміністрації, культури і господарства, що означать точніше державні закони. Коли порівняємо постанови тієї статті конституції з нинішньою дійсністю, то побачимо, що самоуправа в ніякій формі і в ніякій ділянці не має законодатної влади. Ту основну і дуже гарну думку конституції змінюють постанови інших статтей конституції, а саме ст. 66. Стаття 66. говорить, що на чолі самоуправних виконавчих орґанів мусить стояти представник державної влади. Отже бачимо, що не може бути навіть мови про широкі права самоуправи там, де на чолі самоуправи у повіті і воєвідстві стоїть представник державної влади.

Коли призадумаємося над істотою самоуправи, то один з теоретиків самоуправи висказав думку, що самоуправа є формою боротьби громадянства з диктаторською владою виконавчої влади. В державі побіч органів виконавчої влади старається добути вплив на державні справи з одної сторони сойм, з другої сторони суспільність через свої самоуправні орґанізації.

Як довго істнує на земській кулі держава і самоуправа у формі громад, міст, повітів і округів, так довго йде між ними боротьба. Прим. в Англії суспільність кріваво боролася з виконавчою владою, провадила зі своїми королями війни за права самоуправи і вкінці віднесла в тій боротьбі побіду. Залежно від того, які є дійсні відносини та історичний розвиток в поодиноких державах, істнує самоуправа з ріжним змістом, ріжним значінням і ріжною силою супроти виконавчої влади, супроти сойму і державної адміністрації. Приміром за австрійських часів незалежно від державної влади істнувала громадська, повітова і краєва самоуправа. Краєва самоуправа з краєвим соймом і виділом, громадська самоуправа з громадськими радами і громадською зверхністю та повітова самоуправа з повітовою радою і повітовим виділом. Побіч самоуправних установ істнувала державна влада, намісництво, староство. Тепер у порівнянні з австрійськими законами у ділянці самоуправи змінилося на гірше, бо коли за австрійських часів повітові ради і повітові виділи, краєвий сойм і краєвий виділ були незалежні від виконавчої влади, то в польській державі на чолі виконавчої і самоуправної влади стоїть одна і та сама особа, воєвода чи староста. Польське законодавство приняло в загальних основах пруську систему самоуправи, ту пруську систему, яку навіть німецька література самоуправна вважає скривленням самоуправних ідей Штайна шляхом віддання завеликого впливу пруським юнкрам. Ми думаємо, що узалежнення самоуправи від державної адміністрації є шкідливе для самоуправи, обмежує її права, зводить самоуправу до ролі касарняної самоуправи.

Переходячи до обговорення істнуючого нині стану в Галичині, отже на тій території, якої торкаються законопроєкти, мушу з болем ствердити, що в *Галичині самоуправа не істнує*. Всім відомо, що скасовано краєву самоуправу, що скасовано навіть те, що мало бути імітацією краєвої самоуправи — тимчасовий Самоуправний Виділ. Також усі добре знаємо, що не істнує повітова самоуправа. Прошу панів, коли сойм намагається зменшити диспозиційні фонди міністрам, то витворюється таке положення, що кожний міністр повинен завидувати повітовому старості, тому, що повітовий староста має *диспозиційний фонд у формі фондів повітової самоуправи*. Староста видає гроші повіту на цілі, які уважає добрими, видає дуже часто навіть не на загально-державні цілі, а на цілі пануючої партії. Можу навести цілий ряд фактів і виказати, в який спосіб укладається повітові бюджети і на які цілі на українській території ідуть гроші *українського податника*. (Голос: на польській території.) Признається дуже часто великі підмоги на „Стшельца“, на польські культурно-освітні і господарські орґанізації, які остають під впливом теперішнього правительства, та які зовсім не заспокоюють і не можуть заспокоювати потреб українського населення.

Теперішнє правительство чваниться тим, що в 1927 р. перевело вибори до громадських рад в Галичині, що в Галичині істнує громадська самоуправа. В дійсности громадська самоуправа істнує лише на папері. Проти теперішнього курсу в самоуправі підношу слідуюче обвинувачення: скасовано всупереч всяким істнуючим законам, що більше — всупереч обіцянкам Міністерства Внутрішніх Справ, — *бюджетове право громад*, найважніше право самоуправи. Робиться це в той спосіб: або громада мусить ухвалити підмогу на „Стшельца“ чи на будову памятника, або розвязується її. Це робиться явно і славно. Що більше. Взагалі накидується громадам ухвалювання субвенцій. Всі обовязуючі постанови законів, розпорядків і обіжників говорять, що повітовий виділ, в цьому випадку староста, має право вставити до громадського бюджету лише те, що належить вставити на основі законів, або правосильного судового присуду. Коли про це скасування бюджетового права громади говорив я на Адміністраційній Комісії в присутности представників уряду, то присутній тепер в соймі начальник виділу сказав мені, що влада буде з тими зловживаннями боротися і що йому не хочеться вірити в правдивість моїх тверджень. Коли я про те саме говорив у міністерстві директорові самоуправного департаменту Духові та оповів йому про практики повітових виділів, пан Дух відповів, що це „скорочене поступовання“. Безправство має бути „скороченим поступованням“. (Голос: „царський дух“. Посол Пайонк: „Взагалі він є упрощеним директором“). Це є упрощене поступовання при затверджуванні громадських бюджетів. Так само діється *з громадськими податками*.

На основі закону про тимчасове управильнення самоуправних фінансів, громади мають право побирати додатки до податків. Ті додатки ідуть до громад через повітовий виділ і повітовий виділ має обовязок на основі закону про тимчасове управильнення самоуправних фінансів до 14 днів звертати ті гроші громаді. Тимчасом діється так, що староста, як наказний комісар повітової

самоуправи, навіть не повідомляє громади, але вписує в податкових грошей прим. 100 зол. „на оборону західних кресів", 200 зол. на „Стшельца" і т. д. В цей спосіб примушується українське населення давати підмоги польським товариствам. Ми не домагаємося, щоби польське громадянство в громадських бюджетах у польських громадах признавало підмоги на українські цілі, але уважаємо, що для українського населення є великим пониженням і несправедливістю, коли насильно, під загрозою розвязання громадської ради, змушується українських громадських радних призвавати підмоги на ріжні польські цілі. (Голос: „А чи там не мешкає польське населення?"). Істнує багато таких громад, де живе заледво кілька поляків. В тих громадах трудно вимагати, щоби українське населення вставляло підмоги на польські товариства.

Мушу звернути увагу Високого Сойму, що політична адміністрація у великій мірі занепокоєна нарадами сойму про приверненння повітової самоуправи. Є в моїм посіданні обіжник п. станиславівського воєводи, обіжник довірочний, в якому він пише, „що належить числитися з виборами до повітових рад і тому слід обсадити всі посади в повітових виділах". Пому залежить на тому, щоби українці не мали можливости приняти до служби в адміністрації службовиків української національности, якщо вони ввійдуть до самоуправи.

(Продовження буде.)

## Арештування агентки ДПУ в Парижі.

Французька преса повідомляє, що поліція в Парижі арештувала російську емігрантку Осипову, яка була на услугах ДПУ у радянськім посольстві. При арештуванні в її кімнаті переведено ревізію та сконфісковано листи до ДПУ.

## Скарги буковинських українців відкинені в С. Народів.

„Курентул" повідомляє, що генеральний секретаріят Ради Союза Народів звернувся до румунського уряду із окремим письмом, в якім сказано, що Союз Народів відкинув скарги буковинських українців проти переслідувань збоку румунської влади. Рада Союза Народів заявляє, що ці скарги не можуть бути предметом нарад Союза Народів.

## З життя наших установ.

**Традиційна „Просфора" т-ва „Зоря".**

Дня 2. II. українське товариство ремісників і промисловців „Зоря" у Львові традиційним звичаєм відсвяткувало своє свято „Просфори", яке відбулося у салях власної домівки. На свято зійшлися не тільки численні члени львівської „Зорі", але і делегати філії цього товариства з Підберезець, яких львівські „зоряни" щиро привитали та представники наших інших організацій і представники преси.

Свято почалось посвяченням „Просфори", після чого епископ Будка виголосив сердечну промову про потребу і значіння станових українських організацій, які стоялиб під національним прапором та служили ідеї національної єдности і були незалежні від впливів руйнуючого інтернаціоналізму. На цю тему епископ Будка промовляв двічи, а його теплі слова, закрашені гумором і влучними дотепами, приняли присутні з ентузіязмом. У відповідь на слова епископа, промовляв голова „Зорі" Степан Гевак та один з основників цього товариства д-р Кость Левицький, який підкреслив, що вже при заснуванні „Зорі" члени й основники цього товариства кермувалися думкою, що не опанувавши міст українською стихією, ми не здобудемо кращої будучини, а опанувати місто можна тільки своїм ремісництвом, промислом і торговлею.

Секретар „Зорі" Степан Микитка у коротких словах представив діяльність товариства в останнім році. Промовляв також д-р Степан Федак і члени „Зорі" п. Стефанівський та п. Чорній, який змалював обставини й умови розвитку „Зорі" в останніх літах.

Напрям діяльности „Зорі" зясував голова товариства п. Степан Гевак: „Зоря" не входячи у дрібничкову, партійницьку боротьбу, обєднує промисловців, ремісників ріжних політичних таборів та організує національні міські сили для зміцнення наших позицій по містах, для допомоги в розвитку нашого промислу і ремесла.

Підчас свята „Просфори" грала власна музика „Зорі" а члени та гості співали стрілецькі пісні і коляди. Треба признати, що жіноцтво зорганізоване в „Зорі" подбало про те, щоби свято випало якнайкраще і гості та члени почували себе справді як на родиннім святі.

„Просфора" скінчилась відспіванням національного гимну.

*Ол.*



## Жидівська господарська конференція.

В неділю 2. ц. м. відбулася у Львові жидівська господарська конференція, скликана з ініціятиви краєвої Сіоністичної Організації і Жидівської Парл. Репрезентації. Явилося понад 150 делегатів від купецьких і ремісничих установ з цілої Сх. Галичини. Між заступниками преси був з українців тільки представник „Діла".

Конференцію отворив д-р М. Шенфельд (по польськи), що змалював загально теперішню економічну скруту, яка дуже важко відбивається на жидівському населенні міст і сіл. Після привітів і вибору президії виголосив основний реферат (по жидівськи) б. сен. д-р Ф. Ротенштрайх. Реферат його був ілюстрований багатим циферним матеріялом і зробив на зібраних велике враження. З черги виголосили ще короткі реферати: п. Сайбальд про положення жид. ремісників, пос. Розмарін про погубну податкову систему і д-р Шенфельд про фахову підготовку жид. молоді.

Після дискусії принято численні резолюції і вибрано виконавчий комітет для проведення тих резолюцій в життя. Слід замітити, що кількох промовців, а між ними д-р Шенфельд і д-р Ротенштрайх, згадували (правда, доволі оглядно) і про українську кооперацію, як той новий чинник, що випирає жидів з заниманих ними позицій на селі. Настрій на конференції у відношенні господарської політики уряду був опозиційний, що знайшло свій вислів не тільки в рефератах та в дискусії, але і в ухвалених резолюціях.

## Проти демагогії одної летучки.

**Протест Союзу Українських Купців проти змісту летючки „невтральних" кооператорів.**

Зі Союзу Українських Купців дістаємо до опублікування таку постанову: Загальні збори членів „Союзу Українських Купців", які відбулися дня 2. лютого ц. р., беручи під увагу необхідність співпраці як кооперації, так і приватної ініціятиви для добра нації, з обуренням протестують проти демагогії летючки, виданої радикально-сельробівськими т. зв. „невтральними" кооператорами, у якій ці нападають на провід кооперативного руху за те, що РСУК приняв участь у зїзді українського купецтва та заняв супроти нього прихильне становище. Наше купецтво приватне, — це не буржуї, вороги кооперації, а злиденні працьовники на хліб насущний, які одночасно густо-часто є діяльними членами кооперативного руху. Летючка, видана з низько-демагогічних мотивів, має на меті хіба особисті інтереси її авторів, а це відай не є санацією наших відносин.

**За Заг. Збір членів „Союзу Укр. Купців":**

**Гр. Гануляк**, голова, **Дм. Конюх**, секретар.

## XIX. Загальні Збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив.

**Отворення зборів. — Вигляд салі. — Вступна промова през. Ю. Павликовського. — Сельробівські резолюції. — Реферат посла Луцького. — Вибір комісії мандатової і комісії-матки. — Дискусія.**

*Львів, 3. лютого 1930.*

Нині, 3. лютого, відбулися у Львові в салі Лисенка XIX. з черги Загальні Збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив при небувалій досі кількости делеґатів, між якими найбільше було селян! Ціла саля аж тріщала від натовпу умандатованих представників кооператив, яких в год. 12.10 було 485, що розпоряджали 993 голосами. (Делеґати прибували й пізніше.) Позатим прислухувалося нарадам понад 150 гостей на ґалерії. Численно заступлені теж представники української преси, що засіли в льожах. Цілий той поважний збір, що незвичайно уважно слідив хід нарад нашого господарського конґресу, робив просто імпонуюче враження.

Збори отворив довшою промовою голова Ревізійного Союзу дир. Юліян *Павликовський*, що за згодою зібраних обняв і провід Зборів. Його заступниками стали посли ***Жук і Кузик***, секретарем ***дир. Шахнович***. Крім того покликано ще на секретарів п. *Домашевського* з Микулинець і п. *Трача* зі Станиславова.

У своїй промові голова пригадав у першу чергу, що саме 10 літ тому, дня 6. лютого 1920 р. відбувся перший повоєнний зїзд наших діячів з цілого краю, якого метою було намітити шляхи для відбудови нашого зруйнованого довголітньою війною економічного життя. Цей Зїзд отворив промовець іменем „Сільського Господаря", а по однорічній підготовці відбувся знову Зїзд у Львові (1. і 2. лютого 1921), що апробував усю підготовчу акцію. Від того часу датується жвава праця на всіх ділянках нашого економічного життя, якої успіхи промовець ілюстрував відповідними цифрами. (Всі ті цифри відомі нашим читачам з недавньої статті в „Ділі" інж. Творидла). В дальшій части своєї промови шан. голова застерігся рішуче проти всяких наклепів та обвинувачень української кооперації в антисемітизмі. Наша кооперація — говорив він — є витвором наших власних сил, серед найтяжчих обставин, є нашим засобом на шляху до нашої мети, а ніякою антисемітською „гецою". Кожний нарід має право й обовязок вести свою господарську працю для себе і по своїй вподобі, те саме право мають очевидно і жиди, але ми якнайрішучіше застерігаємося проти підсування нам закиду антисемітизму (гучні оплески). При кінці промовець згадав іще про теперішню господарську кризу, яка, розуміється, не могла не відбитися й на нашій кооперації та вказав на найближчі завдання, які в кооперативній ділянці стоять перед нами. Зазивом до спокійної, річевої і вдумчивої праці закінчив голова свою вступну промову під гучні оплески салі.

Перед приступленням до денного порядку забрав у цьому місці слово пос. *Ладика*, що пропонував доповнити денний порядок точкою: Наше становище супроти нинішньої економічної катастрофи. До цієї точки він запропонував і відповідні резолюції. У відповідь на це голова зборів повідомив, що саме про нинішне господарське положення реферуватиме (до 3-ої точки нарад) пос. О. Луцький.

Після цього забрав ще слово п. *Олексюк* (з Бродів?), що став виголошувати чисто демагогічну промову „до товаришів селян і робітників", а потім відчитував якісь довжезні резолюції. Коли зараз по перших словах виявилося, що це чисто аґітаційна сель-робівська промова, яка не має нічого спільного з кооперацією, на салі повстало таке обурення й такий шум, що слів п. Олексюка ніхто не чув. Оплескувало його тільки 15—20 молодиків, що розсілися у перших лавках ліворуч.

Коли на салі успокоїлося, вібрані рішили, що протоколу з попередніх Зборів відчитувати не треба і до голосу прийшов референт III. точки, пос. *О. Луцький*, що виголосив знамениту під оглядом змісту й форми промову про наше теперішне господарське положення. Цю промову постараємося подати у скороченні завтра.

З черги забрав слово іменем Контрольної Комісії д-р Михайло *Волошин*, що поставив внесення уділити Раді і Дирекції Р. С. У. К. абсолюторії.

Вибрано ще *мандатову комісію*, до якої увійшли: пос. Заваликут, д-р Свістель і п. Роман Левицький та *комісію-матку* в такому складі: о. Галібей (Бучач), дир. Мудрик (Львів), дир. Миговнч (Калуш), д-р Мельник (Сокаль), Петро Войчишин (Рогатинщина), Олекса Базилевич (Берестя) і дир. Юліян Шепарович (Львів). Внесення соціяльної лівиці, щоби комісії-матки взагалі не вибирати, здобуло всього 44 голоси, хоч за ним голосували і деякі збентежені чи незорієнтовані радикали (прим. д-р Стахів).

Після поладнання цих справ *приступлено в год. 1.30 до дискусії*. До 3-ої години промовляли: сел. Скасків, пос. Кохан, сел. Чукур, Ольховий, д-р Лисий, през. Павликовський, пос. Заваликут, сел Кузич, Кость Мигаль та Іван Вітик. Дискусія, якої рівень в загальному поважний, продовжується.

В год. 3. здала звіт мандатова комісія, повідомивши, що на зборах є 515 делеґатів з повновластями, які заступають 1.134 кооперативи.

Після дискусії, в якій забирало голос кількадесять промовців, уділено Раді і Дирекції **абсолюторію майже** одноголосно. Потім на місце вильосованих **членів Ради вибрано 6 нових,** а саме: о. Мєлянича М. (Лемківщина), дир. Палія Андрія, дир. Кузіва Івана, Глума Федора, Кентржинського (Рівне), інж. Дякова Олексу. Заступниками вибрані: дир. Бакалець (Підгайці), дир. Станимир (Дрогобич). **До Контрольної Комісії:** Заячківськ**и**й Микола, д-р Волошин Михайло, Глушкевич Анатоль. **Заступники:** д-р Свістель Франц, д-р Селезінка Ярослав. Цей вибір пройшов 720 голосами (ліста лівиці здобула 43 голоси).

При кінці принято бюджет РСУК на найближчий рік. Збори закінчив голова РСУК п. Юліян Павликовський короткою промовою в год. 11.30 в ночі.

## На парляментарній арені.

**Варшава, 3. лютого.**

**Ґенеральна бюджетова дебата.**

(ік) Бюджетова дискусія почалася нинішнього дня другим читанням бюджету. Настрій дуже мінорний, хоч усі промовці до одного підкреслюють господарську кризу та критикують бюджет. Скарбовий закон передбачує видатки на 2,926.922.591 зол., прибутки 3,067.888.568 зол. На салі дуже малий комплет послів, що пояснюється фізичним вичерпанням послів на бюджетовій комісії. Вражає неприсутність українських послів, які в великому числі перебувають у Львові на загальних зборах Ревізійного Союзу.

Ґенеральний реферат проф. Кшижановського (ББ) відзначався великим критицизмом і скептицизмом. На загал у резюме проф. Кшижановський стверджує, що нинішне господарське положення в Польщі є справді дуже важке.

З пізніших промов замітніші були промови пос. Чапінського (ППС), Рибарського (НД), Домбського (Стр. Хл.).

**Фрази ППС.**

У промові пос. Чапінський сказав м. і. таке: Тішимося дуже, що вдалося нам у комісії спровадити кілька маленьких позицій на національні меншини. Для нас є це позиції символічні, бо ніколи не забуваємо, що меншини творять одну третину населення держави. Не погоджуємося зі становищем п. Ратая, який сказав, що позиції, які означають субвенції, є анонімові та тому не можна в бюджеті називати тієї інституції, яка має дістати підмогу. На той принцип можна би згодитися тоді, коли уряд узяв би національні меншини під увагу в бюджеті пропорціонально до їх потреб. Коли того нема, то не можна меншинам давати порожню формулу замість ратальних грошей на культурні цілі. Жаліємо, що нема в бюджеті позиції на український університет. Для нас, що стоїмо на ґрунті державної політики, а не національного сепаратизму, така позиція була би символом цілої нашої політики супроти меншин. Ми зголосили проект територіяльної автономії та проект у шкільній справі не на ґрунті утраквізму, чим дали вислів нашому становищу в цій справі. Жаліємо, що бюджетова комісія тільки фрагментарично підкреслила значіння меншин для польської держави. (На цю заяву дав гідну відповідь репрезентант Українського та Білоруського Клюбів **пос. д-р Дмитро Левицький.** Промову цю містимо на передовому місці).

**Фікційний бюджет.**

Пос. Домбський доказував у своїй промові нереальність бюджету, вказував на деякі яскраві цифри. І так: 76 міліонів маєткового податку, 275 міліонів оборотового, 252 міліони доходового. Взагалі безпосередні податки передбачується на 1 міліярд 951 міл. Рахувати на дохід у цій висоті є фікцією. Одночасно в бюджеті є такі видатки: 936 міліонів на армію та 125 міліонів на поліцію, не рахуючи інших позицій на військові цілі. Промовець доказував, що нужда села є основною причиною цілої господарської кризи в Польщі, а видатки на військо та поліцію є вище сил держави.

## Приготування до конскрипції.

Тому що сойм призначив 4 і пів міл. зол. на переведення заг. конскрипції в Польщі ц. р., Гол. Статистичний Уряд зачне небаром приготовні праці. Передовсім зладять виказ усіх місцевостей і осель і викази нерухомостей в кожнім місті і сільських громадах. Цьогорічний спис населення буде получений зі списом хліборобів. Конскрипція буде 31. грудня 1930 р. Конскрипційних комісарів визначать за кілька місяців. Рада мін. і мін-ство вн. справ видадуть спец. приписи, що зобовязуватимуть мешканців держави давати конскр. комісарям підчас спису всякі потрібні інформації.

## Канц. Шобер виїхав у Рим.

Дня 3. лютого канц. Шобер виїхав у Рим. Канцлерова подорож є предметом живої дискусії в віденських політ. колах. Навязання тісніших взаємин із Італією рівнялося би деякому охолодженню взаємин із Югославією. Поінформовані кажуть, що Австрія не поробить супроти Італії таких зобовязань, що вязали би її політику і свободу ділання. Зате після Шоберової гостини сподіються оживлення австр.-іт. торговельних взаємин.

## Довкола справи Кутєпова.

Паризький російський часопис „Ренесанс" впевняє, що йому відомо, що ґен. Кутєпов іще живе, а від часу схолення його він є в укритті. Амбасадор Довгалевський повідомив офіціяльно фр. мін-ство закорд. справ, що Кутєпові прихильники зорґанізували під проводом ґен. Мюлера відділ, що має напасти на більшовицьку амбасаду.

## Напад на парохію.

Дня 1. лютого напали замасковані бандити на гр.-кат. парохію в Дубні (пов. Ланцут) і зажадали від служби ключів від каси о. Булика. Служба сказала, що ключі має священик, який тепер у селі. Бандити забрали з касетки на столі 180 зол. і вийшли. По дорозі стрінули священика. Один із бандитів вистрілив із віддалі 7 кроків, але не вцілив. Бандити втекли безслідно.

## Комуніст спалений на кострі.

Московська „Правда" пише, що в с. Індиково (Разянщина) селяни кілька разів перестерігали там. учителя Кадушева, аби не викладав у ком. дусі. Кадушев не послухав. Одної ночі селяни виволікли вчителя з хати, облили нафтою та спалили на кострі. Кількох селян, учасників самосуду, арештовано.

## НОВИНКИ

— **Намірене скасування тернопільського воєвідства.** Польські рішаючі чинники носяться з думкою скасувати в найближчому часі тернопільське воєвідство, а то з ріжних причин: господарських, комунікаційних і військових. Штучно викроєне тернопільське воєвідство (як і всі прочі галицькі воєвідства) фінансово за слабе, щоби покрити свої видатки на цілі самоурядні і держава мусіла би доплачувати. Осередок уряду Тернопіль не має ніяких безпосередніх звязків зі значною частиною повітів, для яких догіднішний близький Львів чи Станиславів. Вкінці військовий ґенеральний штаб віддавна домагається перенесення осідку воєвідського уряду з Тернополя дальше на захід зогляду на близькість радянської границі. Натомість мається утворити нове воєвідство в Перемишлі, до якого належали би всі середущі повіти Галичини і кілька полудневих повітів Холмщини. З тернопільського воєвідства повіти Бучач, Чортків, Заліщики і Борщів відійшли би до Станиславова — всі інші до Львова.

— **Військові справи.** Польське міністерство військових справ видало розпорядок, згідно з яким відкладається речинець покликання до війська у шкільнім році 1930—1931 для таких осіб: 1) річник 1904—1905 для тих, що студіюють у вищих школах і мають право на скорочення військової служби та студіюють вже останній рік; 2) річник 1907 і 1908, ті учні середніх шкіл, які не склали на час іспитів зрілости і повторяють 8. клясу; 3) студенти теольоґії. Всі особи, які можуть бути зачислені до цих трьох категорій, мусять найдальше до 30. червня ц. р. внести подання про відсунення речинця військової служби, до ПКУ, долучивши відповідні шкільні документи на доказ, що цим особам прислугує право на відложення речинця військової служби.

— **Львівська хроніка.** До поліційних арештів приведено Катерину Залевську за крадіж солонини у Івана Мазепи. Арештовано також за крадіж Людвика Крипу, Казимира Худзіка, Емілія Костюка і Михайла Хомина. — При вул. Жовківській ч. 74. отруїлась жінка невідомого прізвища. — При вул. Ґрундвальдській 1. у домі Янини Кірлянбергер злодії вкрали багато біжутерії. — При вул. Сикстуській ч. 13. вибухла пожежа, яка спричинила шкоду на 1000 зол., після чого її погашено. — При вул. Хотинській ч. 3. Софія Жуцідло підкинула свою нешлюбну дитину під двері дому свого нареченого.

— **Що каже жінка Кутепова?** В останніх днях голосною була справа зникнення російського генерала Кутєпова, який пропав невідомо де. Зникнення генерала пояснювано ріжно: писалось, що більшовики вбили його, писалось, що він скінчив самовбивством. Дня 1. лютого поліція в Парижі покликала до себе жінку генерала Кутєпова, яка сказала, що Кутєпов у останнім часі не брав активної участи у політичнім житті і більшовики не мали причин убити чи вивезти його з Парижа. Радянський уряд на запит французького уряду відповів, що поголоски про вивезення цього генерала більшовиками є неправдиві. Російські еміґрантські організації обіцяли 100.000 франків нагороди тому, хто найде Кутєпова. Жінка цього генерала в зізнаннях дуже хвалить свого чоловіка, як доброго батька дітей, відданого тільки справам своєї родини та представляє його як людину, що на еміґрації зневірилась до політичної боротьби й усунулась зовсім до тихого, родинного життя.

— **Ріжні вісти.** Дня 1. лютого „Міс Польонія" Батицька Софія виїхала до Парижа. — У Сан-Ремо закінчились міжнародні шахові турніри, на яких перша виграна припала Альохінові, друга Рубінштайнові. — Корабель „Мероп" в дорозі до Марсилії затонув. — У французьких кольоніях вибухли між анамітами поважні заворушення, які викликали дискусію у французькім парляменті. — В околицях Калькути індійські націоналісти мали сутичку з поліцією, яка вбила дві особи, а кількадесять арештувала. — Англійський корабель „Едгар Коней" в дорозі до Мексику затонув, при чім утопилось 30 осіб. — У Парижі арештовано світової слави злодія, російського еміґранта Орляна, який недавно вкрав в Антверпії дорогих каменів вартости 1 міліон франків, а в Берліні вкрав 50.000 марок. — Біля Константинополя був вибух в одній великій копальні, в якій згинуло 40 осіб. — До Берліна приїхала з Америки славна фільмова артистка Поля Неґрі, яка гратиме в Берліні в одній новій военній фільмі. — У Ню Йорку комуністи улаштували демонстрацію, яка покінчилась бійкою з поліцією й арештуванням кількох комуністів. — З нагоди буддійського свята, яке індійці святкують раз на 12 літ, над ріку Ґанґес прибуло з ріжних сторін Індії 4 міліони індійців, щоби скупатися у цій „святій ріці". — В Улежанах на Буковині була на днях бійка між селянами із правительственної партії та лібералами. — Румунський посол із Басарджіку Хрістовеллє застрілився з невідомих причин.

— **З нашого наукового життя за кордоном.** Дня 4. лютого відбулось засідання Українського Історично-Фільольоґічного Т-ва в Празі в помешканні „Клементінум-a" ч. 11. із таким порядком дня: 1. Чижевського Д. І. — „Фільософія серця на українському ґрунті". 2. Антоновича Д. В. — „До питання про украінську фіґуральну скульптуру князівської доби".

— **Сензаційний процес у Льондоні.** Перед льондонським судом розпочався процес проти молодого публіциста і письменника Гаррі Рітщея, обвинуваченого в біґамії. Цей письменник

перед двома роками оженився з Анною Бродер і жив з нею дуже щасливо. Але на нещастя одного дня до Льондону приїхала одна парижанка, відвідала Анну Бродер і заявила їй, що її чоловік був передтим жонатий у Парижі із нею, після чого зник із Парижа. Друга жінка письменника подала на свого чоловіка до суду скаргу і Рітшей відповідатиме за злочин бігамії.

— **Жінка Леніна осуджує большовиків.** Недавно в Радянськім Союзі зачався рух і крик за „націоналізацією" дітей. Діти нібито мали стати „власністю" держави, яка мала їх виховувати колективно. Навіть якийсь більшовик Леон Сабсович (жид) написав книжку п. з. „Майбутнє місто та організація соціялістичного життя", в якій „доказував", що „приватні батьки і діти" шкідні для держави і мусять бути скасовані, а держава має переняти їх обовязки на себе. Більшовики, привчені до послуху, взялись зараз „реалізувати" думки Сабсовича і закладати діточі „общежитія". Аж ось, як подає телеграма з Москви, жінка небіщика Леніна, Надежда Крупська, остро і рішучо виступила проти Сабсовича і компанії. Вона написала статтю в урядовому дневнику „Известия" в Москві, в якій безпощадно скритикувала й осудила Сабсовича і сабсовичівців. Крупська каже, що по соціялістичному, то не родина має бути скасована для держави, але власне держава має бути скасована. Вона має постепенно відумирати, як буде виростати „соціялістична суспільність". Батьки і діти останутъ все, каже Крупська, і батьки не будуть шкідні, але корисні в соціялістичній суспільности, бо будуть вже гаразд виховувати дітей.

— **Похорони** бл. п. Костя Паньківського відбудуться в год. 2-ій, а не в 12-ій, як було подане у вчорашному числі.

— **Прямо чудесною...** є така інвентарна випродажа в обувничих філіях знаної фірми **ДельКо** 3—4 пари обуви купується відразу, тому що беручи після якости є вони майже за безцін. Спішіть ВП. Консументи поки стане запасів. Філія у Львові тільки Легіонів 13 і Гетманська 6.

## Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платить кооперативам дня 3. лютого за масло експортове, солене, пріма по 5·20 зол. за кільограм; за масло десерове несолене, пріма 5·— зол. за кг.; за літру молока 34 сотики; за літру сметани 1·70 зол.

## Дописи.

**ТОВЩІВ, ПОВ. ЛЬВІВ. (Спростування).** Поміщений в „Ділі" з дня 22. І. 1930 р. допис під заг. „Болюча справа. — Чому в селі Товщеві нема єдности?" — опертий на сплетні, бо: 1) Неправдою є, немовби я мав що спільного з відновленням коршми кооперативою в Товщеві, доказом чого є те, що прошений двома сторонами, щоб відступити льокаль, власність моєї жінки, під шинк при головнім тракті до тутешніх лісів і до Львова, я і жінка рішучо тому спротивилися і льокалю на ту ціль відмовили. 2) Заперечую, немовби в неділю 12. І. просили мене диріґент хору і старший брат звернути увагу декотрим парохіянам, чого вони повилазили на хори. Такої просьби рішучо не було. 3) Хоч звичайно виходжу останній з церкви, не чув я в дні 12. І. ц. р. в церкві оклику: „Проч з Україною", бо рішучо був би це зганив, якби шось таке дійсно мало місце в церкві. Заваживши лише того дня якийсь голоснійший шум між парохіянами по відспіванню коляд (укладу Купчинського), попросив я їх спокійно вийти з церкви, що люди і зробили. 4) Неправдою є також, що якби не я, то в Товщеві булаб єдність, згода і любов, бо не булоб читальні Качковського; я в Товщові лише від 1922 р., а читальні Качк. і „Просвіти" були тут ще перед війною, тільки не було тоді теперішньої моди: безкарно нарушувати авторитет священика, котрий своїх парохіян нераз завзиває до любови та вирозумілости. Справді болючою справою є, що якась людина, яка виступає під криптонімом „Просвітянин", замісць у вільнім часі працювати в читальні серіозно над справдішньою освітою меншого брата, не може ще визбутись порожної та низької ненависти до мене та в ширенню свідомих сплетень на вимаґінованого противника бачить свій патріотичний подвиг. — Товщів, 29. І. 1930 р. **о. І. Слободян.**

УГРИНІВ КОЛО СОКАЛЯ. *(Культурно-освітня діяльність).* Жива культурно-освітня праця йде в Угринові в нововибудованому, поверховому „Народньому Домі", яким моглоб повеличатися неодно наше повітове місто. З нагоди Листопадових Роковин відбувся старанням „Союзу Українок" святочний концерт, який закінчився відіграням патріотичного сценічного образка: „Козацькі Діти". В грудні відсвятковано ювилей Т-ва „Просвіта". На просторій сцені „Народнього Дому" виставлено в останньому часі цілу низку театральних вистав. Так дня 18 грудня м. р. відограла доростаюча молодь сцен. образок у трьох діях: „Святий Миколай" Пеленської. Вистава зробила на присутніх гарне враження, до чого в значній мірі причинилися прекрасні строї і декорації, виготовлені арт.-мал. Сусідком. Аматорський гурток читальні „Просвіти" виставив дня 19. грудня драму в пятьох діях Старицького: „Ніч під Івана Купала". Своєю вмілою грою захопили аматори всю авдиторію. Здавалося, що оглядаємо виставу на столичній сцені. Такої мистецької гри й таких прекрасних декорацій не можна часто бачити на селі. В часі Різдвяних Свят виставлено двічи „Вефлеємську Ніч", сцен. ораторію в 4 діях Луцика. Театральна саля, яка може помістити коло чотири сотки осіб, була виповнена по береги. На виставу прибули навіть сиволосі дідусі, яким сльози тиснулися до очей, коли гляділи на прекрасну гру своїх унуків з чудовими строями й декораціями. Дня 26. січня п. р. відбулася другим наворотом вистава: „Шельменко Деншик" Квітки. Всі аматори гарно вивязались зі свойого завдання, а особливо роля Шельменка була відіграна з правдивим артизмом. Для розбудження товариського життя закупила читальня „Просвіти" в Угнові радіо, яке цими днями заінстальовано у просторій читальняній салі.

*Сусід.*

## ‡ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

**Іда зі Стрийських Брилінська,** жена управителя школи в Бурдяківцях, борщівського повіту, померла по тяжкій недузі дня 1. лютого 1930 р., в 36 році життя, полишаючи шестеро незаосмотрених дітей. В. Їй П.!

# ОГОЛОШЕННЯ

## Театри.

**Великий Міський Театр:**

Вівторок, 4. лютого, год. 7·30 вечором „Клейноди Мадонни".

**Малий Міський Театр:**

Вівторок, 4. лютого, год. 7·30 вечором „Міреле Ефрос".

**Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":**

Вівторок, 4. II., „Серденько, стягни маску!". Дві вистави; год. 7·30 і 9·30.

Середа, 5. II., „Серденько, стягни маску!". Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

## Кіна.

**АПОЛЬО:** Звукова фільма „Співаючий сміхун".

**КАСІНО:** Заборонені години (Рамон Новаро). Карло XII (в ролі царя: Мик. Северський, в ролі Карла: Геста Екман).

**КОЛЬОСЕИ:** Двобій в літаку (Том Мікс).

**ЛЕВ:** Чоловікове право (Біллі Дов).

**МАРУСЕНЬКА:** Сильна людина (на осн. повісти Ст. Пшибишевського, в гол. ролі Гр. Хмара із Театру Станіславського).

**ОАЗА:** Шпіон на російському дворі (Ліяна Гейд)

**ПАЛЯС:** Звукова фільма: Корабель комедіянтів (Лявра ля Плянте).

**ПАН:** Буря над Азією.

**ПАСАЖ:** У нічній мряці.

**ПРОМІНЬ:** Дикунка.

**СІНЕВЕ** Готель „Імперіяль" Російська інвазія (Поля Неґрі).

**ФАТАМОРҐАНА:** Любовна ніч засудженого.

**ХИМЕРА:** Кохання без сотика (Клара Бов).

**УТІХА:** Леді Гемілтен.

## Програма радіо.

**Середа 5. II. 1930**

**Варшава** (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Ляйпціґ** (259) 16·30 Концерт солістів. **Талін** (296) 18·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·25 Клясична музика. **Берлін** (418) 20·30 Французький вечір. **Стокгольм** (436) 20·45 Концерт солістів. **Рим.** (441) 17·30 Концерт. **Прага** (487) 20·00 Французький вечір. **Брюссель** (509) 21·00 Французькі композиції. **Будапешт** (550) 17·00 Мадярські оперетки. **Москва** (825) 15·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·30 Концерт фільгармонії. **Харків** (1304) 18·30 Концерт для села.

**Четвер 6. II. 1930.**

**Варшава** (1411,7) 12·40 Концерт молоді. **Ляйпціґ** (259) 20·00 Концерт мандолінистів **Льондон** (356,3) 20·45 Концерт. **Берлін** (418) 17·00 Скрипковий рециталь. **Стокгольм** (436) 19·30 Концерт солістів. **Прага** (487) 16·30 Концерт **Міляно** (501) 17·00 Музика. **Брюссель** (509) 21·15 Орґани. **Відень** (516,3) 11·00 Квартет Сельвиґа. **Будапешт** 16·00 Мадярські пісні. **Москва** (825) 19·00 Концерт. **Ленінград** (1000). 16·00 Сучасна музика. **Харків** (1304) 16·00 Концерт

## ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

**Подається до загального відома,** що під теперішну пору у Львові збірок на допомогу політичним вязням не переводиться і нікому не видано ані збіркових лист ані уповноважнень. — **Д-р Ст. Федак. М. Матчак.** 1392 2—2

**Місто вінка** на домовину бл. п. Костя Паньківського складають на політичних вязнів жінка й сини 100 зол., Д-р Стефан Федак 50 зол. 1398 1—1

## ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

**Б**ИЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1002 37

**П**ЛАТИМО високі ціни за золото, бриянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно 1195 5-

**А**ДВОКАТСЬКА КАНЦЕЛЯРІЯ біля Львова негайно до відступлення. Оферти до Адм. під „Негайно". 1393

**У**МЕБЛЬОВАНА, фронтова кімната, 2 вікна, до винайму лише поважному панові, на довше. — Виспянського, ч. 31, партер. 1358 2—3

**А**РТИСТИЧНІ КИЛИМИ — „ШАТНЯ" — вул. Пекарська ч. 8. 1383 3-8

**А**ДВОКАТСЬКИЙ кандидат з довголітньою, провінціональною практикою шукає місця. — Д-р Р. Кульчицький — Бібрка. 1388 2—2

**С**ЕМИНАРИСТКА пятого року прийме лекцію на селі. — Зоня Флис, Львів, Йосифа 6, партер. 1395 1—3

**О**ДРУЖИТЬСЯ вдовець, вищий урядовець, з музикальною особою в середнім віці, яка поможе виховати двоє старших дітей. Зголошення під „Остап Яворський", Станиславів, посте-рестанте. 1396

**П**ОКІЙ з окремим входом піднайму негайно панночці студентці або урядничці. М. Левицька, вул. Задвіряньска 19, І. пов. 1401 1—2

**Б**УВШИЙ поручник УГА Володимир Мурин зі Станиславова, подасть у важній справі свою адресу Василеві Бачинському, Тернопіль, Міцкевича ч. 3. 1400 1—1

**Д**ОКТОР ПРАВ з дволітною адвокатською й однорічною судовою практикою прийме місце в адвоката у Львові від 1 березня 1930. Приступні умови — Зголошення до Адм. „Діла" під „Адвокатський кандидат". 1399 1—1

**Г**Р.-КАТ. ПАРОХІЯЛЬНИЙ КОМІТЕТ в Богородчанах задумує віддати в підприємство будову нової, мурованої церкви в Богородчанах. Оферти можна вносити письменно до кінця лютого 1930 року. Пляни й кошторис до переглянення в гр.-кат. парохіяльнім уряді в Богородчанах, щоденно — о. Конст. Білинський, парох. 1397 1—3

**Н**ОВА вілля з городом мурованою возівнею (зга гараж) двома вільними мешканнями по 3 великі кімнати з комфортом, в околиці вул. Потоцького негайно на продаж. Вклад біля 8000 дол. Листи під „8000 дол." до Адм. „Діла" за виказом інсератового квітка. 1365 1-1

**С**ОНЯШНІ покої добірна кухня, товариство, фортепян (9 зол. денно) поручає Markowska, Zakopane „Kosodrzew", ul. Chałubińskiego. 1404 1-1

**Б**УДІВЕЛЬНА парцеля на продаж. Відомість Павлинів 17. 1403 1-2

## ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

**Д-р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО**

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг **та лікарської косметики** **ординує від 8—10½, 14—18. в неділі і свята від 10—11.** Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні. **ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.** 826 Телефон 65—87. 71—?

Ч. М. 16105/30.
В. II/1.

## Оповіщення.

Маґістрат корол. стол. міста Львова подає до загального відома, згідно з постановами закона з дня 11/VIII. 1923 Д. У. Р. П. ч. 94. поз. 747 розпорядку Президента Річипосполитої з дня 17/VI. 1924, Д. У. Р. П. ч. 51, поз. 522, як також пар. 53. розпорядку Міністра Внутрішніх Справ з дня 28/VI. 1926, Д. У. Р. П. ч. 75 поз. 433, що прелімінар звичайного буджету на 1930/31 рік є виложений до перегляду в бюрі II. Виділу Міту (ратуш, II. пов., двері 62) через 7 днів, а то від дня 4. лютого до дня 10. лютого 1930 включно, в год. від 9-ої до 13-тої.

Інтересованим платникам комунальних даний прислуговує право переглядання виложеного буджетового прелімінара в вижче згаданім речинці, як також внесення замітів і застережень у дальшім 7-дневному речинці, отже до дня 17/II. включно

**Маґістрат корол. стол. міста Львова.**

У Львові, дня 31. січня 1930 р.

1394 1—1 Урядовий Комісар п. о. Президента міста Львова **д-р Осип Надольскі в. р.**

**Ширіть наш часопис!**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло", З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.